

POSUDEK VEDOUcíHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Michael Gaspar

NÁZEV PRÁCE: Thomas Pogge: Chudoba jako porušování lidských práv?

STUDIJNÍ PROGRAM: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.

SHRnutí A HODNOCENí OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Autor bakalářské práce si zvolil za téma problém nerovnoměrně rozloženého bohatství ve světě a uchopil jej prostřednictvím známé argumentace, kterou prezentuje filosof Thomas Pogge především ve své knize *World Poverty and Human Rights*. Skutečnost nerovnoměrně rozloženého bohatství je důležitým tématem politické filosofie (s přesahem do etiky a dalších společenskovědních disciplín). I dnes diskuse na dané téma rezonují v akademickém světě, a tak o relevanci tématu pro zpracování do podoby závěrečné kvalifikační práce není sporu.

Jako hlavní cíl v *zadáni práce* a *Úvodu* autor uvádí shrnutí a kritické zhodnocení Poggeho základních myšlenek k danému problému. Tento skromnější cíl, který neformuluje ani nesleduje žádnou silnou tezi nebo hypotézu, je dostatečný zejména s přihlédnutím k tomu, že se jedná pouze o práci bakalářskou a také s přihlédnutím k tomu, že jde o náročné téma s absencí detailního pokrytí v českém prostředí. Každý text, který téma srozumitelně představí publiku orientujícímu se pouze na českojazyčná díla, je přínosem. Poměr popisných pasáží je navíc prokládán i polemikou k hlavním Poggeho stanoviskům. Vytváření diskuse a konfrontace s argumenty mohlo být ještě trochu rozsáhlejší, protože to je to, co text posouvá na vyšší úroveň, ale i tak má práce svůj přínos.

K pozitivnímu dojmu napomáhá i zvolená struktura čtyř hlavních oddílů s podkapitolami. Má logickou posloupnost a strukturu. Začíná se zachycením snah o měření chudoby a podrobným představením různých metodik, výhrad vůči nim a alternativ (s. 3-12) a pokračuje se teoriemi v rámci tématu globální spravedlnosti. Představeno je Rawlsovo pojetí mezinárodního uspořádání – *Právo národů* – což je smysluplné v souvislosti s intelektuálními vazbami mezi Thomasem Poggem a Johnem Rawlsem a kritickým rozpracováním, které první autor na dílo toho druhého provedl; i to v práci najdeme (souhrnně s. 13-19). Druhým představovaným konceptem globální spravedlnosti je kosmopolitismus, který vytváří široký proud, kam lze zařadit Thomase Poggeho (s. 20-23). Všechny výše jmenované směry a myšlenky jsou prezentovány a interpretovány korektně. Autor pokračuje třetím segmentem (s. 24-34), který

směřuje k jádru problematiky a prezentuje Poggeho důvody pro tvrzení, že současné institucionální uspořádání „světového řádu“ představuje porušování lidských práv. Poslední část pak přirozeně pojednává o návrzích na nápravu, zejména tzv. globální rozvojové dividendě (s. 35-39). Je trochu škoda, že tato klíčová pasáž je trochu kratší a méně podrobná v porovnání např. s úvodní kapitolou, jejímž úkolem bylo hlavně uvést do děje a představit kontext.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Práce je po formální stránce v dobré kondici a má snad všechny náležitosti, které by mít měla. Pozitivně hodnotím i stylistiku, je vidět, že si autor odborný styl dovedně osvojil. Text má v rámci studentských kvalifikačních prací vysoký standard (jen místy se objevují zvláštní formulace, dané asi častou nutností převádět myšlenky z angličtiny, např. „*Jednoduchým příkladem takové újmy je situace, kdy někdo jedná způsobem, který předvídatelně a vyhybavě připraví jinou osobu o živobytí.*“, s. 27; obrat *vyhybavě* asi být ve větě neměl).

Žádný takto rozsáhlý text se pochopitelně nevyhne drobným omylům nebo překlepům (např. „*nelze dle Pogge pochybovat*“, s. 30 či *znalostem* místo *znalostech*, s. 31 nebo *našich* místo *našich*, s. 40 a tamtéž *institucionální* místo *institucionálním*). Objevil jsem i nějaké další šotky: např. v seznamu zdrojů na s. 43 a 44 vidím autory, jejich příjmení nejsou – oproti ostatním – celé psány velkými písmeny (King a Singer), jinde v seznamu zase chybí rok vydání (*Do Rawls's Two Theories of Justice Fit Together?*) atp. Nic ovšem není přítomno v rušivé míře (to platí i pro gramatickou úroveň práce, která je solidní, s minimem závažných pochybení, výjimkou např. „*Částky by se pak měly, v případě potřeby, dostávat k chudým i jinými cestami než od jejich vlád...*“, s. 38).

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

Práce stojí na klíčové Poggeho publikaci *World Poverty and Human Rights* (rozhodně se nejedná o jednoduché čtení a autor si za způsob, jakým se s interpretací díla popasoval, zaslouží uznání). Kromě toho hodnocený text pracuje s dostatečným množstvím jiných knižních publikací a odborných článků. Většinou jde o díla v anglickém jazyce. Charakter tématu to ostatně ani neumožňuje příliš jinak. Existuje sice několik málo přeložených textů do češtiny a ještě méně těch od tuzemských autorů (v bakalářské práci jsou obsaženy), avšak při snaze proniknout do tématu hlouběji, je třeba sáhnout po cizojazyčných zdrojích.

Dalším pilířem práce jsou statistiky, o které autor opírá tvrzení o nerovnoměrné distribuci zdrojů a světové chudobě. Zázemí pro všechny údaje o osobách hladovějících, negramotných či bez přístupu k pitné vodě apod., představují na internetu dostupná data významných institucí

jako je World Bank, WHO, FAO, UNDP aj. Platí ovšem, že všechny údaje tohoto typu jsou principiálně problematické a těžko ověřitelné už jen proto, že se získávají z míst, kde nejsou k dispozici precizní statistické údaje (toho si je naštěstí autor vědom a explicitně to zmiňuje)

Se zdroji se jinak obecně pracuje vyspělým a účelným způsobem.

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- 1) Poggeho práce vzbudila v době svého publikování v rámci oboru velký ohlas a diskutovala se na úrovni teoretické (správnost stanovisek, které tam obhajuje) i na úrovni praktické (proveditelnost navrhovaných opatření). Autor se v průběhu celého textu nevyjadřuje příliš hodnotícím způsobem: předkládá Poggeho pozici a seznamuje čtenářstvo i s kritickými ohlasy, ale ničemu konkrétnímu nevyjadřuje sympatie. Tak tedy – myslí si autor, že Poggeho návrhy je možné v uvést do praxe? Pokud ano, zlepšily by skutečně situaci v distribuci světového bohatství? Pokud ne, co je hlavní překážkou?
- 2) V rámci svých návrhů Pogge obhajuje i revizi současného převládajícího způsobu ochrany duševního vlastnictví (např. v oblasti farmaceutického průmyslu), neboť omezený přístup k moderním léčivům nebo technologickým inovacím poškozuje obyvatele nerozvinutých zemí a přispívá ke globální nerovnosti. To bývá na druhé straně kritizováno s poukazem na to, že by odebrání výnosu za důležité vědecké objevy a průlomů mohlo demotivovat investory a vědecké týmy, které na nich pracují. V práci jsem diskusi na toto téma nezachytil a v rámci obhajoby by mne zajímalo, jaký na to má autor názor.

VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Celkově jde o solidní práci, která stojí na solidních zdrojích. Autor se úkolu, který se sám předsevzal, zhostil dobře. Myšlenkám, které Thomas Pogge prezentuje, porozuměl a dokázal je srozumitelně a přehledně zpracovat a to i s doprovodnou diskusí a kritikou. Ta mohla být klidně ještě rozsáhlejší, a autor si mohl dovolit připojit i vlastní hodnocení, nicméně je nutné si uvědomit, že šlo o náročné téma, zpracované majoritně na základě anglickojazyčné literatury. Také je třeba vzít v potaz, že se pohybujeme v bakalářském stupni. Na této úrovni autor předvedl povedený a zcela postačující výkon.

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A

V Hradci Králové 18. 1. 2024

PODPIS: